

Югозападен университет „Неофит Рилски“

РЕЦЕНЗИЯ

на представените трудове за участие в конкурс за академичната длъжност **ПРОФЕСОР**, обявен от ЮЗУ „Неофит Рилски“ в ДВ., бр. 42 от 12.05.2020 г. в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.9 Туризъм (Икономика и управление на туризма (Конкурентоспособност и устойчиво развитие в туризма)) към Катедра „Туризъм“ на Стопанския факултет.

Рецензент: проф. д-р Манол Николов Рибов, Университет за национално и световно стопанство

**Кандидати: доц. д-р Мария Златкова Станкова
доц. д-р Илинка Сергеева Терзийска**

Основание за рецензията: чл. 4, ал. 2 от ЗРАСРБ и решение на ФС на Стопанския факултет (Протокол № 9/30.06.2020 г.) и Заповед на Ректора на ЮЗУ "Неофит Рилски" № 973 от 03.07.2020 г.

Рецензията е изготвена в съответствие с **изискванията** на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за неговото приложение (ППЗРАСРБ) и Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ "Неофит Рилски" – Благоевград, и Решение на Научно жури от 24.07.2020 г.

В **структурно отношение**, тя включва **осем части със заключението, съдържащи** информация за количествената и качествена оценка на научната продукция и учебно-преподавателската дейност на кандидатите. Представянето на кандидатите в конкурса за „професор“ е направено по азбучен ред на техните фамилии.

I. Кратки биографични данни за кандидатите.

Доц. д-р Мария Златкова Станкова и доц. д-р Илинка Сергеева Терзийска са кандидати по обявения конкурс.

От направената проверка по представените материали за конкурса, **нарушения в процедурата не са констатирани**. Спазени са изискванията на чл. 29, 29а, 29б (1) (3), т. 1 и т. 2 от ЗРАСРБ и чл. 60, чл. 61 от ППЗРАСРБ. Взети са под внимание и указанията, дадени във Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ "Неофит Рилски" – Благоевград.

Мария Златкова Станкова е родена през 1975 г. Средното си образование придобива в гр. Видин, завършвайки Гимназия с преподаване на чужди езици. Висшето си образование получава в ЮЗУ „Неофит Рилски“ – гр. Благоевград, където през 1997 г. се дипломира в специалност „Туризъм“. М. Станкова владее писмено и говоримо френски, английски и руски език, както и има познания по румънски и сръбски езици. От април 1998 г. е редовен асистент към катедра „Туризъм“ на Стопанския факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“, след което последователно е преназначена като старши асистент (2000 г.) и главен асистент (2001 г.). През 2001 г. ѝ е присъдена ОНС „доктор“ по научна специалност 05.02.18 Икономика и управление (по отрасли), а през 2006 г. научното звание „доцент“ по научна специалност 05.02.18 „Икономика и управление (Туроператорска и агентска дейност)“. Общият стаж на кандидата М. Станкова в

катедра „Туризм“ на ЮЗУ е 22 години (1998-2020 г.), а стажа като доцент - 14 години (2006-2020 г.). От 2016 г. е Факултетски отговорник по качеството, а през 2019 г. е избрана за Заместник декан на Стопанския факултет.

Илинка Сергеева Терзийска е родена през 1974 г. Средното си образование придобива в Езикова гимназия, гр. Благоевград. През 1998 г. е завършила Стопанския факултет при ЮЗУ „Неофит Рилски“, гр. Благоевград като бакалавър по Туризм. В периода 2006-2008 г. се е обучавала в същото висше училище в магистърска програма по Английска филология. Кандидатът владее отлично английски език и има основни понятия по гръцки език. В периода от 2001 г. до 2007 г. Илинка Терзийска е преподавател по английски език в средни училища в Благоевград и региона. От 2007 г. работи в ЮЗУ „Неофит Рилски“ като асистент по английски език към катедра „Туризм“ на Стопанския факултет. През 2011 г. придобива ОНС „доктор“ по Икономика и управление (туризм). През 2013 г., след успешно издържан конкурс, тя заема академичната длъжност „главен асистент“ към същата катедра и факултет, а от 2016 г., отново след конкурс, е назначена на академичната длъжност „доцент“. Общият стаж на кандидата И. Терзийска в катедра „Туризм“ на ЮЗУ е 13 години (2007-2020 г.), а стажа като доцент – 4 години (2016-2020 г.).

От предоставената по процедурата документация е видно, че Мария Станкова е **академичен наставник** на студентски практики. Работи със студенти при изпълнение на **университетски проекти**. Има **съвместни публикации** със студенти (№ Е-5.1). Организира практически занимания по туроператорска дейност и устойчив туризъм, в сътрудничество с представители на туристическия бизнес и НП „Рила“. Ангажирана е с **експертна и обществена дейност** чрез задълженията си към Община Благоевград като Председател на Съвет по туризъм – Благоевград и член на Общинския Консултативен съвет по туризъм. От 2018 г. е член на специализирана мрежа „Трансграничен център за забавления“. **Експерт е на НАОА** по процедури в ПН 3.9 Туризм, като от 2007 г. участва в експертни групи като член и ръководител.

Илинка Терзийска **работи със студенти в изпълнение на вътрешно университетски проекти**, както и **участва в учебни семинари** в реална работна среда по време на посещения на хотели (Гранд Хотел Кемпински, гр. Банско), къщи за гости (Къща за гости „Дешка“, с. Долно Драглище), винарни (Вила Мелник). Представя информация за **съвместна работа и публикация** със студенти (№ Г-4).

Мария Станкова е **специализирала в различни университети** на ЕС, като две от специализациите са в областта на конкурсната проблематика. В периода 2012 - 2020 г. е осъществила **преподавателски мобилности по програмата на ЕС Еразъм +**: в Izmir University of Economics, Турция (2012 г.) и в Университета на Авейро, Португалия (2019 г.); през 2019 г. е осъществила **преподавателска мобилност** в Guangdong University of foreign study и Jinan University, гр. Гуанджоу и Sichuan Tourism University, гр. Ченгду, Китай. Като гост-преподавател е провела и семинар в Izmir Kâtip Çelebi University, гр. Измир, Турция (2012 г.).

Илинка Терзийска в периода 2017-2020 г. е **участвала** в уъркшоп на тема “Wine Tour Design” в **рамките на ERASMUS Staff Week в Staffordshire University**, Великобритания (2020). Има реализирана преподавателска мобилност по програма Еразъм + в университет DEUSTO, Билбао, Испания, но тя е в период, предхождащ заемането на академичната длъжност „доцент“ (22-27/09/2014). През 2018 г. е **изнесла лекция** в рамките на Международно туристическо изложение Philoxenia, Солун, Гърция.

Специализациите и мобилностите, проведени от всеки от кандидатите са представени в табл. 1.

Таблица 1. Проведени специализации и мобилности

№	Показатели		Мария Станкова	Илинка Терзийска
1.	Проведени специализации	Страна (дни)		
			Гърция (30 дни)	-
			Гърция (30 дни)	-
			Румъния (30 дни)	-
2.	Мобилности	Страна (дни)		
	- по програма Еразъм +		Португалия (5 дни)	Великобритания (5 дни)
			Китай (9 дни) (по проект, финансиран по програма Еразъм)	
			Турция (5 дни)	

Мария Станкова членува в научни организации и мрежи, сред които: Green energy development network of the Organization of the Black Sea Economic Cooperation; Българска камара за образование, наука и култура, където е зам. председател и председател на Контролния съвет и др. **Член е на редколегии и научни комитети на чужди и български научни списания**. Сред тях правят впечатление: „Journal of Management Studies“, „Journal of Practical Ideas in Economic and Finance“, „Economika“, Journal of Tourism Management Research, Journal of Research in Hospitality, Tourism and Culture, „Предприемачество“. Участвала е в редакционната колегия на Международната научна конференция „Управление в условията на нарастващо туристическо потребление“, Опатия, Хърватска (2010, 2012 г.); била е **рецензент към** на Международната научна конференция „Management Studies International Conference“, Португалия (2012, 2013 г.); от 2019 г. рецензира публикации към сп. Tourism & Management Studies (индексирано в Web of Science), както и е **рецензент** в научни форуми, организирани от WSEAS (в прояви, индексирани в световни бази данни с научна информация). Рецензент е и на монографични трудове. Поддържа контакти със **специалисти от практиката и е била управител на създадения през 2007 г. към ЮЗУ Център „Бачиново“**, ориентиран към дейност в сферата на туризма.

Илинка Терзийска е член на комитета на основателите на Euro-Asia Tourism Studies Association (EATSA) и на Event Experience Scale (EES) project. Участвала е като **член в научния комитет на международна конференция EATSA 2017; член е на редакторския борд** на сп. Euro-Asia Tourism Studies Journal и на сп. „Предприемачество“, както и е **рецензент** към сп. „International Journal of Wine Business Research“ и сп. „British Food Journal“ (индексирани в Web of Science/SCOPUS). В периода 2012-2018 г. е **главен редактор и член на организационния комитет** на поредицата от научни конференции „Културните пътища на Югоизточна Европа – културен туризъм без граници“. **Съставител и редактор** е на “Bridging wetlands' natural and cultural heritage: Mesta/Nestos, Vardar/Axios, Aoos/Vjosa, Region of Thessaly”. **Научен редактор** е на монография на М. Пенерлиев (2016 г.).

Анализът на информацията по параграф първи ни дава основание да направим следното обобщение:

- М. Станкова е провела три специализации. За другия кандидат такава информация не беше установена.

- М. Станкова е осъществила три мобилности срещу една мобилност за И. Терзийска.
- И двамата кандидати отчитат членство в научна организация.
- Двата кандидати са членове на научни комитети и редколегии.
- Кандидатите са рецензенти към списания, индексирани в световни бази данни с научна информация. М. Станкова е рецензент към сп. Tourism & Management Studies. И. Терзийска е рецензент към сп. „International Journal of Wine Business Research“ и „British Food Journal“.

II. Характеристика на научната и научно-приложната продукция на кандидатите.

Количествена характеристика на научната продукция на кандидатите.

За участие в конкурса кандидатите представят попълнени Справки за изпълнение на минималния брой точки, изискуеми по групи показатели за научна област: 3. Социални, стопански и правни науки, ПН 3.9 Туризм за академичната длъжност „професор“, в съответствие с ППЗРАСРБ. От тях се вижда, че кандидатите покриват необходимите минимални изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“, съобразено с ППЗРАСРБ.

Доц. д-р Мария Станкова представя Справка за изпълнение на 1424,1 точки.

Доц. д-р Илинка Терзийска представя Справка за изпълнение на 856,33 точки.

В конкурса за академичната длъжност „професор“ двамата кандидати представят хабилитационен труд и други публикации, които по вид, брой и обем са както следва (табл. 2).

Таблица 2. Публикации, представени по качествени и количествени признаци

№	Показатели	Мария Станкова			Илинка Терзийска		
		Самостоят.	В съавт.	От тях на чужд език	Самостоят.	В съавт.	На чужд език
		брой/стр./ № на публикации те*	брой/стр./ № на публикации те*	брой/стр./ № на публикации те*	брой/стр./ № на публикации те*	брой/стр./ № на публикации те*	брой/стр./ № на публикации те*
		1	2	3	4	5	6
1.	Хабилитационен труд	1/303 стр. № В-1	-	-	1/168 стр. № В-1	-	1/168 стр.
2.	Публикувана монография, която не е представена като основен хабилитационен труд	1/386 стр. № Г-1.1	1/77 стр. № Г.-1.2	-	-	-	-
3.	Публикувана глава от колективна монография	4/151 стр. №№ Г-6.3, Г-6.5, Г-6.8, Г-6.9	5/94 стр. №№ Г-6.1, Г-6.2, Г-6.4, Г-6.6, Г-6.7	5/94 стр. №№ Г-6.1, Г-6.2, Г-6.4, Г-6.6, Г-6.7	1/19 стр. № Г-5	1/14 стр. № Г-6	2/33 стр. №№ Г-5, Г-6
4.	Студии, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация	-	-	-	2/31 стр. №№ Г-2, Г-3	1/16 стр. № Г-4	3/47 стр. №№ Г-2, Г-3, Г-4
5.	Студии, публикувани в	1/36 стр.	-	-	-	-	-

	нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове	№ Г-5.1					
6.	Статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация	1/10 стр. № Г-3.3	2/19 стр. №№ Г-3.1, Г-3.2	3/29 стр. №№ Г-3.1, Г-3.2, Г-3.3	-	-	-
7.	Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове	8/49 стр. №№ Г-4.10, Г-4.11, Г-4.12, Г-4.13, Г-4.14, Г-4.15, Г-4.16, Г-4.17	10/101 стр. №№ Г-4.1, Г-4.2, Г-4.3, Г-4.4, Г-4.5, Г-4.6, Г-4.7, Г-4.8, Г-4.9, Г-4.18	12/94 стр. №№ Г-4.1, Г-4.2, Г-4.3, Г-4.4, Г-4.5, Г-4.8, Г-4.10, Г-4.11, Г-4.12, Г-4.15, Г-4.16, Г-4.17	3/24 стр. №№ Г-7, Г-9, Г-10	1/14 стр. № Г-8	1/6 стр. № Г-9
8.	Учебници и учебни помагала	2/618 стр. №№ Е-4.1, Е-4.2	1/23 стр. № Е-5.1	-	-	-	-
9.	Публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на ОНС "доктор"	1/212 стр. № Г-2.1	-	-	1/157 стр. № Г-1	-	-
	Общо – брой публикации	38 общо			11 общо		
		19	19	20	8	3	7
	Общо - страници	1867** стр. От тях 217 стр. на чужд език			286** стр. От тях 254 стр. на чужд език		

* номерацията на публикациите е според попълнената от кандидатите Справката за минимални национални изисквания, съобразено с ППЗРАСРБ

** в този брой страници не се включва книгата, публикувана на базата на защитен дисертационен труд

Общият обем на приетите публикации (не представяни по други конкурси за заемане на академични длъжности/присъждане на научни степени) на Мария Станкова възлиза на 1867 страници. Те не включват обема на публикация *Станкова, М., В. Хаджикотев (2007). Счетоводно-информационно осигуряване на туристическата агенция, Издателска къща „Авангард - Прима”, С.*, тъй като в не попада в конкурсната тематика. С оглед на това се редуцира и общия брой изпълнени точки до 1404,1.

Приетите публикации на кандидата Станкова са рецензирани от хабилитирани преподаватели предимно от ЮЗУ и УНСС. Отпечатани са в университетски издателства и са популяризирани. За по-голямата част от трудовете на кандидата, участието на авторите е отбелязано в самите публикации, а за тези от тях, за които това не е направено, е налична разделителна декларация.

Общият обем на приетите публикации на Илинка Терзийска по конкретната процедура възлиза на 286 страници. Те не са представяни по други конкурси (за заемане на академични длъжности/присъждане на научни степени). Общият брой точки постигнати от кандидата е 856,33. Трудовете, с които участва в конкурса са рецензирани от хабилитирани преподаватели от Югозападния университет и други висши училища и са популяризирани. За публикации в съавторство И. Терзийска също представя разделителен протокол.

И двамата кандидати посочват по три публикации в базите на Web of Science/Scopus. М Станкова представя три статии (№№ Г-3.1, Г-3.2, Г-3.3). И. Терзийска представя три студии (№№ Г-2, Г-3, Г-4).

Мария Станкова представя данни за общо 30 цитирания, от които в Справката за изпълнение на минималните изисквания посочва 6 в публикации с импакт фактор, 4 в монографични трудове и 8 в нереферирани списания. Преобладаващата част от цитиранията са в чужбина от български и от чуждестранни автори.

Илинка Терзийска също посочва общо 30 цитирания в Справката за изпълнение на минималните изисквания в страната и чужбина, от които 10 цитирания са в публикации с импакт фактор, а останалите в монографии и статии в нереферирани списания.

Оценка на основния научноизследователски труд на кандидатите.

Мария Станкова представя, като **хабилитационен**, труд със заглавие „**Анализ и диагностика в контекста на конкурентоспособността в туризма**“ (2019 г.). **Считам, че той** представя проблеми за конкурентоспособността в туризма, поставени и разгледани във връзка с устойчивото развитие на сектора.

Рецензирият труд е отпечатан в **обем** от 303 страници, включващ въведение, пет части с приложения, изводи и обобщения. Монографичният труд е пряко ориентиран към проблемите на туризма в България и конкурентоспособността. Проучва особеностите на туристическата дестинация като локализация на потребяването на туристическите услуги и изследва позитивните и негативни ефекти от развитието на туризма. В методологическо отношение, е осигурен чрез прилагане на системен подход, традиционни научноизследователски методи и факторен анализ. Именно това обуславя спецификата на разработката, като поставя акцент върху приложните аспекти на факторния анализ във връзка с конкурентоспособността в туризма и търсене на възможности за критично преодоляване на ограниченията за устойчивото развитие. Предложен е алгоритъм за факторен анализ и е формулирано условие на факторната задача, според което идентифицирането на нагласите (на туристи/туроператори) към дестинация България би позволило вземането на адекватни управленски решения във връзка с конкурентоспособността. Факторната зависимост се установява посредством задаване на съвкупност от данни за 10 факторни условия при 72 варианта на резултативната променлива и 10 факторни променливи. На тази база са диагностицирани релациите на конкурентоспособността с удовлетвореността на туристите, туристическото изживяване и привлекателността на дестинацията, както и тежестта на отделните фактори, повлияващи ги. Станкова отбелязва, че средата, в която се развива туризма е силно динамична и провокира състояния на заплаха и несигурност. С оглед на това, след като изследва различни модели в управлението,

предлага концептуален модел за конкурентоспособност, интерпретиращ клъстерния подход, като го ориентира пространствено на ниво туристическа дестинация.

Анализът на събраната информация за фактическото състояние на *конкурентоспособността* в туризма е позволило на кандидата да предефинира, а в преобладаващата част от случаите – и да разшири съществуващото знание, което представлява принос в науката. Конкретизиран този **принос** е както следва:

1. Разработен е алгоритъм за провеждане на факторен анализ и е предложен подход за ориентиране на стратегическото планиране в контекста на конкурентоспособността и устойчивото развитие на туризма;

2. Изведен е модел, базиран на клъстерния подход към туризма във връзка с конкурентоспособността за дестинация България.

Илинка Терзийска представя като **хабилитационен** труда „**Wine tourism – success factors for an emerging destination**“ (2020), подготвен в обем от 168 страници. В структурно отношение, труда е съставен от въведение, четири глави, заключение. Монографията е фокусирана върху **винения туризъм** и по-конкретно върху основни дефиниции и концепции за него. Изследва винения туризъм от гледна точка на винопроизводството в регионален аспект, съвременните изисквания на пазара и потребителите. Методологията на изследването включва качествени и количествени методи. По-конкретно са използвани: анализ на статистически данни, документен анализ с квантифициране на резултатите, анкетни проучвания, експертна оценка и анализ на съдържанието. **Според мен, труда е разработка върху въпросите, свързани с развитието на винения туризъм и възникващите по отношение на него туристически дестинации.** Терзийска спира вниманието си върху концепцията за критичните фактори за успех, адаптирайки същата към сферата на винения туризъм. Кандидатът правилно е определил, че концепцията може да бъде обмисляна като инструмент за постигане на конкурентна позиция, използван в рамките на теорията за конкурентоспособност и концепцията за бенчмаркинг.

Контекста на изследване, създаден от Терзийска, е позициониран на регионално ниво - дестинация за винен туризъм винен регион Долината на Струма, с релации към по-високото национално ниво на България като винопроизводител и туристическа дестинация. По отношение на тях е проучен пазара, на който оперират туроператори, предлагащи винени турове, винопроизводството (във винен регион Долината на Струма в 2 винарни в гр. Мелник) и нетнографията за потребителите на винени турове. С цел идентифициране на критичните фактори на успех са проведени три он-лайн анкетни проучвания и две полу-структурирани интервюта. Проучването сред специализираните туроператори е изпратено до 8 такива в България, като са получени 5 отговора. Въпросника, предназначен за представители на винарски изби е изпратен до всички 13 такива в изследвания регион; 9 са попълнените и анализирани от автора. Проучено е и мнението на експерти по винен туризъм: въпросници са изпратени до 7 експерта, 4 от които са отговорили. Чрез нетнографското проучване са установени възприятията на потребителите. Получените резултати са обобщени чрез SWOT анализ, както и е направена съпоставка на изводите с по-ранни изследвания на автора. Идентифицирани за Долината на Струма като дестинация за винен туризъм са четири критични фактора за успех: партньорства, институционална подкрепа, маркетинг и продукти на винен туризъм, предлагани от винарни. Поради факта, че монографията е издадена през 2020 г., в нея е направена препратка към пандемията от COVID-19, която е посочена и като част от ограниченията, възникнали при изследването.

Внимателният прочит на предложението като хабилитационен труд позволява да бъде подчертано неговото значение за **теорията и практиката на винения туризъм** в

България. Особено що се отнася до винения бранш, това е видно от представеното в документацията от И. Терзийска становище на специалист от практиката. Определен **принос** обаче, тя има и в извеждането на теоретични и методологически обобщения за установяването на *критичните фактори за успех* за възникващи дестинации за винен туризъм. Той може да бъде детайлизиран в следните аспекти:

1. Прецизиран е понятийния апарат на концепцията „критични фактори за успех“ във връзка с теорията на конкурентоспособността и концепцията за бенчмаркинг при винения туризъм;

2. Извършена е оценка на развитието на винения туризъм в България и са идентифицирани критични фактори за успех на възникваща дестинация за винен туризъм (винен регион Долината на Струма).

Оценка на публикациите,

несвързани с основния научноизследователски труд на кандидатите.

По конкурса, **М. Станкова представя също и други публикации**, обвързани с различни проблеми на конкурентоспособността и устойчивото развитие в туризма. Тематичната им насоченост може да бъде обособена в няколко групи, в зависимост от включените в тях идеи и теми. По-конкретно става въпрос за следните пет тематични направления:

1. Прецизиране на понятийния апарат и терминологично уточнение за конкурентоспособността и устойчиво развитие в туризма (№№ Г-1.1, Г-1.2, Г-3.1, Г-4.2, Г-4.4, Г-4.13, Г-4.14, Г-4.18, Г-6.1, Г-6.2, Г-6.3, Г-6.4, Г-6.5, Г-6.6, Г-6.7, Г-6.9);
2. Локализиране на конкурентоспособността в рамките на дестинацията (№№ Г-1.1, Г-3.3, Г-4.1, Г-4.5, Г-4.6, Г-4.15, Г-6.8);
3. Приложение на системния и факторния анализ към конкурентоспособността в туризма и осигуряване на устойчиво развитие (№№ Г-4.3, Г-5.1, Г-6.3, Г-6.6);
4. Моделиране конкурентоспособността във връзка с устойчивото развитие в туризма (Г-1.1, Г-4.2, Г-4.3, Г-4.11, Г-5.1, Г-6.3, Г-6.9);
5. Стратегическо управление и устойчиво развитие в туризма (№№ Г-1.1, Г-1.2, Г-3.2, Г-4.1, Г-4.4, Г-4.13, Г-4.15, Г-4.17, Г-6.2, Г-6.3, Г-6.6, Г-6.9).

Първото от разглежданите направления изследва **понятийния апарат и терминологичното уточнение за конкурентоспособността и устойчиво развитие в туризма**. Публикациите в него очертават характеристиките на туризма като глобална индустрия, пространствената организация на дейностите в туризма, конкурентоспособността и произтичащите процеси на трансформиране, които дават възможност за обективна оценка на предпоставките и възможностите за устойчиво развитие. *Второто* включва въпросите, свързани с **локализиране на конкурентоспособността в рамките на дестинацията**. В него се обхващат особеностите на туристическата индустрия с оглед на икономическите аспекти от функционирането на туризма (№ Г-1.1). Вниманието е насочено по-специално към извеждане на основните моменти във функционирането на туристическите дестинации, идентифицирани като пространствени локализации в туризма и оценката на конкурентоспособността. *Третото* тематично направление се отнася до **приложението на системния и факторния анализ към конкурентоспособността в туризма и осигуряването на устойчиво развитие**. Публикациите в него са ориентирани към предлагане на концептуална основа за анализ на факторите и условията за туристическата дестинация като рамка, в която следва да се реализира туристическата политика и да се осъществи ефективно управление, така че да се повиши

конкурентоспособността. Вниманието е насочено към дестинация България като са изведени насоки за успешното и устойчиво развитие в дългосрочен план (№№ Г-1.1, Г-6.3, Г-4.16). *Четвъртото* е посветено на въпросите, свързани с **моделиране конкурентоспособността във връзка с устойчивото развитие в туризма**. Тук попадат публикации, доразвиващи и усъвършенстващи системата от критерии и показатели за анализ и оценка на конкурентоспособността на туристическата дестинация. В тях са определени тенденциите при конкурентоспособността и стратегическите възможности за туризма в България. *Петото* направление засяга въпроси, свързани със **стратегическото управление и устойчивото развитие в туризма**. В публикациите, групирани в него, са намерили място основните тенденции в развитието на стратегическото планиране, свързани с туризма и подчинени на парадигмата на устойчивостта (№№ Г-1.1, Г-1.2). Специално внимание е отделено на: предизвикателствата и перспективите за дестинация България (№ Г-4.13), стратегическите възможности, конкурентоспособността и устойчивото развитие на туризма като генератор на икономическата промяна в национален и регионален план (№ Г-4.16).

Другите публикации, представени от **Илинка Терзийска** по конкурса в преобладаваща си част са посветени на винения туризъм от гледна точка на проектирането на винени турове, бенчмаркинг на туристически дестинации за винен туризъм и състоянието на средата като контекст за възникване на опит, свързан с виното. Най-общо, основните направления в тематично отношение могат да бъдат формулирани по следния начин:

1. Бенчмаркинг на винения туризъм и проектиране на винени турове (Г-2, Г-3, Г-4, Г-8);
2. Рекреационни особености при фестивалния и културен туризъм (Г-6, Г-7, Г-9, Г-10);
3. Предприемачество и междукултурен обмен (Г-5).

По *първото* от направленията се изследва проблематиката за **бенчмаркинг на винения туризъм и проектиране на винени турове**. От него се обхващат публикациите: *“Benchmarking wine tourism destinations – the case of Bulgaria”* (2017), *„Wine tour design – global trends and local expressions”* (2018), *„Winescape through the lens of organized travel – a netnography study“* (2020), *„Изследване на нагласите към практикуване на винен туризъм“* (2017). По своята насоченост, те обхващат въпроси на винения туризъм, свързани с идентифициране на проблемите пред неговото развитие, сравнителния анализ на лозаро-винарските региони като дестинации за винен туризъм, дейността на винарските изби в България и удовлетвореността на туристите при практикуване на винен туризъм. Констатира се, че независимо от усилията, полагани от заинтересованите страни във винения туризъм, броя на привлечените туристи остава малък. Същевременно, чрез нетнографски подход са установени нагласи на потребители на туристически продукт, свързан с винения туризъм, както и са идентифицирани шест основни елемента на винения пейзаж. Като цяло, е потърсена връзката между тип пътуване, туристическия опит и начин на възприемане на винения пейзаж, за да се достигне до конкретни предложения за дизайн на винените турове. *Второто* направление обхваща публикации, свързани с **рекреационните особености при фестивалния и културния туризъм**, а именно: *„Festival visitor experience: the masquerade game in Pernik“* (2018), *„Потребителска удовлетвореност при едnodневни културни турове“* (2017), *„Opportunities for cross-border cultural routes along the Mesta / Nestos river“* (2019), *„Винени фестивали и събития – типология и тенденции в България“* (2019). Специално внимание е отделено на ролята на фестивалите за

повишаване на разпознаваемостта и привлекателността на дестинациите, на културния туризъм и културните турове за преодоляване на сезонността, както и на потребителската удовлетвореност във връзка с тях. По-конкретно, те съдържат резултати от проведено проучване сред посетителите на маскарадните игри в Перник и от изследване на туристическото удовлетворение от едnodневни културни турове и установяване ролята на екскурзовода за формирането му, както и от анализ на съдържанието, насочен към установяване на възможностите за създаване на трансгранични културни маршрути по поречието на р. Места и валоризирането им чрез туризма. Във *третото* направление – **предприемачество и межкултурен обмен** - попада една публикация – „*The need of intercultural training in the sphere of entrepreneurship*“ (2018) – посветена на значението на межкултурен обмен и обучение в предприемачеството. Специално внимание в нея е отделено на проучване на нагласите на младите предприемачи към межкултурните активи и идентифициране на нуждите им от обучение по отношение на межкултурната комуникация. Направени са обобщения и са изведени тенденции, ориентиращи към потребностите на младите предприемачи от обучение в мултикултурна среда, респективно от чуждоезиково обучение.

И. Терзийска представя и 2 публикации, които са публикувани в издания без научно рецензиране и при все безспорния им приложен характер, те не попадат в обхвата на тематичното разпределение на трудовете.

III. Основни приноси в научната, научно-приложната и преподавателска дейност на кандидатите.

След като проучих представените по конкурса публикации от двамата кандидати, считам че в тях се откриват определени научни и научно-приложни приноси.

Обобщавайки **научните и приложни приноси на кандидата Мария Златкова Станкова** бих могъл да ги представя както следва:

1. Изведени са обобщения от теоретично и методологическо значение за определящите характеристики на конкурентоспособността и устойчивото развитие в туризма (В-1, Г-1.1, Г-3.1, Г-4.3, Г-6.2);

2. Разработен е алгоритъм за анализ и оценка на конкурентоспособността в туризма с непосредствена практическа приложимост при използване на факторен анализ (В-1, Г-1.1, Г-4.3, Г-5.1, Г-6.3, Г-6.5, Г-6.6);

3. Предложен е усъвършенстван модел за конкурентоспособност в туризма, предполагащ стратегическо осигуряване при постигане на устойчивост в управлението на туризма (В-1, Г-1.1, Г-5.1, Г-6.3, Г-6.7);

4. Представени са решения на въпроси, свързани с устойчивото развитие в туризма (В-1, Г-1.1, Г-1.2, Г-4.2, Г-4.9, Г-6.1, Г-6.2);

5. Дефинирани са насоки за повишаване на конкурентоспособността на туризма (В-1, Г-1.1, Г-3.2, Г-3.3, Г-4.2, Г-4.3, Г-5.1, Г-6.2, Г-6.3, Г-6.4).

Приносите на М. Станкова не включват труда „Туроператорска и транспортна дейност“ (2003), който е посочен като книга, публикувана на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на ОНС "доктор".

Научните и **приложни приноси на другия кандидат** – Илинка Терзийска могат да се обобщят по следния начин:

1. Направени са обобщения във връзка с теорията и развитието на винения туризъм. Представени са резултати от аналитично изследване на състоянието на

лозаро-винарски район Долината на Струма в качеството му на дестинация за винен туризъм (В-1, Г-4);

2. Проучена е концепцията за „критични фактори за успех“ и е предложена рамка за прилагането ѝ към дестинация за винен туризъм от гледна точка на теорията за конкурентоспособността, бенчмаркинга в туризма и модела за жизнен цикъл. Рамката е апробирана за новоразвиваща се дестинация от регионално ниво (Долината на Струма), а бенчмаркинга е изведен на национално ниво за България като дестинация за винен туризъм (В-1, Г-2);

3. Представено е формално описание на основа за идентифициране на критични фактори за успех на ниво винена дестинация от гледна точка на предлагането (В1);

4. На базата на анализ на съдържанието са типологизирани винените турове и е предложена методика за оценка на състоянието на сектора на организирания пътувания при винения туризъм, въз основа на която е направен анализ за дестинация България (В-1, Г-3, Г-7, Г-8, Г-9);

5. Анализирано е туристическото преживяване при посетители във връзка с фестивалния туризъм в конкретиката на винените фестивали и събития, и изследване в рамките на Международния фестивал на маскарадните игри „Сурва“ в Перник (Г-6, Г-10).

В приносите на кандидата И. Терзийска не е взет под внимание труда „Конкурентоспособност на дестинацията за културен туризъм“ (2019), тъй като представлява книга, публикувана на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на ОНС "доктор".

IV. Критични бележки и препоръки.

Независимо от безспорните постижения на двамата кандидати, в някои от техните публикации се констатираха и редица **пропуски** от формално и съдържателно естество, които намирам за уместно и нужно да посоча:

1. В публикация № Г-4.1 на М. Станкова се открива недостатъчно фокусиране на резултатите от емпиричните изследвания към конкретните адресати, които са в състояние да развият съответните дейности и процеси. В друга нейна публикация (№ Г-4.15) се забелязва, че предложените идеи са непълни, макар в общия случай да са добре обосновани и практически обвързани. Макар и епизодично, се натъкнах на публикация (№ Г-4.18), в която изведените обобщения са подценени.

2. В някои от съществуващите или в нова публикация Илинка Терзийска би следвало да съчетае винените турове с кулинарния и гурме туризма, като водеща е винената дестинация. Има съществен неоползотворен потенциал за интегриране на нашите традиции, обичаи и празници с винения туризъм, с цел разширяване на целогодишния му потенциал.

Критичните бележки, адресирани до двамата кандидати в никакъв случай не омаловажават достойнствата на тяхната научна продукция. Приносите са тяхно лично дело. Библиографският апарат е ползван коректно. Не са констатирани некоректни заимствания от други автори. С малки изключения, рецензираните научни трудове се отличават с ясно формулирани тези, задълбочени проучвания и **постигнати конкретни резултати**, с полезни за науката и практиката теоретични обобщения, изводи и препоръки.

V. Оценка на резултатите от участието на кандидатите в научно-приложни разработки и проекти.

Кандидатите по конкурса са участвали в изпълнението на различни международни и национално финансирани проекти. Данните за всеки от тях са представени в табл. 3.

Таблица 3. Научни и образователни проекти

№	Показатели		
		Мария Станкова	Илинка Терзийска
1.	Международни проекти		
	- ръководител		
	- експерт	9	7
4.	Национални проекти		
	-ръководител		
	-експерт	3	1
5.	Вътрешно университетски проекти		
	-ръководител	3	1
	-експерт	6	8
	Общо	21	17

Анализът на информацията ни дава основание да обобщим, че в Справката за изпълнението на минималните национални изисквания от общо 9 реализирани експертни участия в международни проекти, М. Станкова посочва 4; от 3 експертни участия в национални проекти е посочено 1. И. Терзийска има общо 17 участия. И двамата кандидати не са били ръководители на национални/международни проекти, но същевременно предоставят данни за ръководство на вътрешни за ЮЗУ проекти.

VI. Ръководство на докторанти и дипломанти.

Табл. 4 представя научното ръководство на докторанти, осъществено от кандидатите по конкурса.

Таблица 4. Научно ръководство на успешно защитили докторанти

№	Показатели		
		Мария Станкова	Илинка Терзийска
1.	Самостоятелно ръководство	7	1
	- български докторанти	6	1
	- чуждестранни докторанти	1	-
2.	Съ-ръководство	1	-
	- български докторанти	1	-
	- чуждестранни докторанти	-	-
	Общо	8	1

И двамата кандидати са осъществявали ръководство на дипломанти в ОКС „бакалавър“ и „магистър“.

VII. Учебно-преподавателска дейност.

Кандидатите притежават необходимите преподавателски умения, качества и опит, видно от предоставената информация за аудиторна и извънаудиторна заетост.

Мария Станкова **изнася лекции** по дисциплини на български и английски език пред студенти от сп. „Туризм“ и сп. „Култура и културен туризм“ в ОКС „бакалавър“ и „магистър“ в ЮЗУ „Неофит Рилски“. Сред тях следва да се открият дисциплините: „Управление на туристическите дестинации“, „Туроператорска и агентска дейност“ „Екология и природоползване в туризма“, „Геотуризм“, „Устойчиво развитие на туризма“. По справката за осигуреност с лекционни курсове по конкурса представя

информация за натоварване от над 300 ч лекции аудиторна заетост. М. Станкова предоставя и данни за провеждане на част от ръководените от нея занятия в реални условия в туристически агенции и специализирани структури, което очертава преподавателската ѝ дейност като **активно ангажирана с обучаваните**, поставяйки ги в центъра на образователното взаимодействие.

Илинка Терзийска е разработила и също води лекции на български и английски език пред студенти от сп. „Туризъм“ и сп. „Култура и културен туризъм“, за ОКС „бакалавър“ и „магистър“, сред които по дисциплините: „Въведение в туризма“, „Етноложки туризъм“, „Фестивален туризъм“, „Туристическо поведение“, „Разработване на маршрути за културен туризъм“, „Управление на културния туризъм“, осигуряващи необходимата аудиторна заетост. И. Терзийска също предоставя информация за **ангажиране на студентите в реална практическа среда**, както и данни за методическо ръководство на студенти за студентски научен семинар „Географски хоризонти“ (2019) и рецензиране на техни разработки.

И двамата кандидати представят данни за изнесени лекции в чужбина.

Преди да дам заключението си по конкурса искам да отбележа, че и двете кандидатки са бивши мои докторантки и следя тяхното научно развитие от студентската скамейка. Всяка от тях има своите особености. Мария Станкова се отличава със своето постоянство и упоритост, а Илинка Терзийска – със своята амбициозност и настойчивост. Едва ли е нужно в случая да припомня, че творческия процес в науката не може да бъде подведен под строго определена схема. В научната работа няма единствено най-добър начин на поведение. Учените са възможно най-индивидуално неповторимите типове хора в света. Това обяснява и различието на двамата кандидати, като всеки по своему е добър учен.

Заключение.

От направената проверка на представените материали за конкурса **нарушения в процедурата не са констатирани**. Спазени са изискванията на чл. 29, 29а, 29б (1) (3), т. 1 и т. 2 от ЗРАСРБ и чл. 60, чл. 61 от ППЗРАСРБ.

Въз основа на запознаването с документите на кандидатите и оценката на представените от тях публикации, могат да бъдат направени следните изводи:

1. Считаю, че документите и материалите, представени от двамата кандидати в конкурса за „професор“ отговарят на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане и Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ "Неофит Рилски" – Благоевград.

2. Двамата кандидати притежават ОНС „доктор“: Мария Станкова от 2001 г., а Илинка Терзийска от 2011 г.

3. Кандидатите по конкурса заемат академичната длъжност „доцент“ във висшето училище, обявило конкурса: Мария Станкова от 2006 г.; Илинка Терзийска от 2016 г.

4. Участниците в конкурса четат дисциплини в ПН 3.9 Туризъм и имат необходимата аудиторна заетост като доценти: Мария Станкова от 2006 г.; Илинка Терзийска от 2016 г.

5. Двамата кандидати представят научни трудове, съдържащи научно-приложни приноси: Мария Станкова в сферата на конкуренцията и конкурентоспособността на туристическата дестинация; Илинка Терзийска в областта на критичните фактори за успех във винения туризъм.

6. Кандидатите представят доказателства за цитируемост: М. Станкова представя данни за общо 30 цитирания, от които 6 са в публикации с импакт фактор.

Цитиранията на И. Терзийска са също общо 30, обаче тя има 10 цитирания в публикации с импакт фактор.

7. Участниците в конкурса са осъществили научно ръководство на успешно защитили докторанти: М. Станкова - 8 докторанта, И. Терзийска - 1 докторант.

8. М. Станкова и И. Терзийска представят достатъчна по обем научна продукция, несвързана с докторската дисертация и първата хабилитация. Констатирано са обаче различия в количеството на публикациите и при двете кандидатки. М. Станкова има 27 публикации повече, включващи 1581 страници. При И. Терзийска в повече се оказаха 37 страници от публикациите на английски език.

9. Двата кандидати изпълняват минималния брой точки, изискуеми по групи показатели за област 3. Социални, стопански и правни науки, ПН 3.9 Туризм, съгласно ППЗРАСРБ за заемане на академичната длъжност „професор“: М. Станкова е представена с 1404,1 точки, а И. Терзийска - с 856,33 точки, при изискуеми 550 точки.

Рекапитулацията на направените констатации по заключителната част на рецензията ми дава основание да направя следната **обобщаваща оценка**: Мария Станкова има количествено предимство спрямо другия кандидат – Илинка Терзийска, намиращо израз в: публикации (2 монографии, 7 участия в колективни монографии, 14 статии, 2 учебника и 1 учебно помагало), научно ръководство на докторанти, специализации, мобилности. Това са и съображенията ми да предложа на уважаемите членове на научното жури да присъди на доц. д-р Мария Станкова академичната длъжност „професор“ по обявения конкурс по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, ПН 3.9 Туризм (Икономика и управление на туризма (Конкурентоспособност и устойчиво развитие в туризма)) към Катедра „Туризм“ в Стопанския факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ - Благоевград.

Направения от мен избор по никакъв начин не бива да навреди на кариерното развитие на доц. д-р Илинка Терзийска. Научната ѝ продукция не бива да се подценява. Тя изцяло отговаря на наукометричните показатели за избор на професор. Това, което възпрепятства избора ѝ за професор е, че тя не е единствен кандидат и трябва да се оценява в сравнение с друг кандидат, който я превъзхожда по отношение на количеството на представената научна продукция.

София, 06.08.2020 г.

Рецензент:

(проф. д-р М. Рибов)

South-West University „Neofit Rilski”

Review

on the submitted materials for participation in the competition for the academic position PROFESSOR, declared by SWU "Neofit Rilski" in the State Gazette no 42/ 12.05.2020 in the field of higher education 3. Social, economic and legal sciences, professional field 3.9 Tourism (Economics and management of tourism (Competitiveness and sustainable development in tourism)) at the Department of Tourism of the Faculty of Economics.

Reviewer: Prof. Manol Nikolov Ribov, PhD, University of National and World Economy

**Candidates: Assoc. Prof. Mariya Zlatkova Stankova, PhD
Assoc. Prof. Ilinka Sergeeva Terziyska, PhD**

The review was prepared on the basis of: art. 4, item 2 from the Law for Academic Staff Development in the Republic of Bulgaria and decision of the Faculty council of Faculty of Economics (Protocol № 9/30.06.2020) and SWU "Neofit Rilski" Rector's Order № 973/03.07.2020.

The review is in accordance with the requirements of the Law for Academic Staff Development in the Republic of Bulgaria, the Regulations for its implementation and the Internal Rules for the Development of the Academic Staff in SWU "Neofit Rilski" – Blagoevgrad, and Decision of the Scientific Jury of 24.07.2020.

In structural terms, it consists of eight parts with the conclusion, containing information about the quantitative and qualitative assessment of the research activity and the teaching activity of the candidates. The presentation of the candidates in the competition for the occupation of the Academic Position "Professor" is made in alphabetical order by their surnames.

I. Brief biographical data for the candidates.

Assoc. Prof. Mariya Zlatkova Stankova, PhD and Assoc. Prof. Ilinka Sergeeva Terziyska, PhD are candidates for the announced competition.

From the examination of the submitted materials for the competition, **no violations in the procedure were found.** The requirements of Art. 29, 29a, 29b (1) (3), item 1 and item 2 of Law for Academic Staff Development in the Republic of Bulgaria and Art. 60, Art. 61 of the Regulations for its implementation are met. The instructions given in the Internal Rules for the Development of the Academic Staff at SWU Neofit Rilski - Blagoevgrad have also been taken into account.

Mariya Zlatkova Stankova was born in 1975. She received her secondary education in Vidin, graduating from foreign languages high school. She is a graduate at SWU "Neofit Rilski" - Blagoevgrad, where in 1997 graduated in "Tourism" Specialty. M. Stankova is fluent in written and spoken French, English and Russian, as well as has knowledge of Romanian and Serbian languages. Since April 1998 she has been a full-time assistant at the Department of Tourism at the Faculty of Economics of SWU "Neofit Rilski", after which she was successively re-appointed as a senior assistant (2000) and chief assistant (2001). In 2001 she defended successfully PhD thesis in the scientific specialty 05.02.18 Economics and Management (by industry), and in 2006 was appointed after competition the scientific title "Associate Professor" in the scientific specialty 05.02.18 "Economics and Management (Tour Operators' and Agencies' activity)". The total length of employment of the candidate M.

Stankova in the Department of Tourism at SWU is 22 years (1998-2020), and the length of work as an associate professor is 14 years (2006-2020). Since 2016 she has been the Faculty Head of Quality, and in 2019 she was elected Vice Dean of the Faculty of Economics.

Ilinka Sergeeva Terziyska was born in 1974. She received her secondary education at the Language High School in Blagoevgrad. In 1998 she graduated from the Faculty of Economics at SWU "Neofit Rilski", Blagoevgrad as a bachelor of tourism. In the period 2006-2008 she studied at the same university in a master's program in English philology. The candidate is fluent in English and has basic knowledge in Greek language. In the period from 2001 to 2007, Ilinka Terziyska is a teacher in English in secondary schools in Blagoevgrad and the region. Since 2007 she has been working at SWU "Neofit Rilski" as an assistant in English at the Department of Tourism at the Faculty of Economics. In 2011 she successfully defended PhD thesis in Economics and management (tourism). In 2013, after a successful competition, she was awarded the academic position of "Chief Assistant" at the same department and faculty, and in 2016, again after a competition, she was appointed on the academic position of "Associate Professor". The total experience of the candidate I. Terziyska in the Department of Tourism at SWU is 13 years (2007-2020), and the experience as an associate professor - 4 years (2016-2020).

It is evident from the documentation provided under the procedure that Mariya Stankova is an **academic mentor** of student internships. She also works with students in the implementation of **university projects** and has **joint publications** with students (№ E-5.1). M. Stankova organizes practical classes for tour operators' activities and sustainable tourism, in cooperation with representatives of the tourism business and Rila National Park. And, is engaged in **expert and public activities** through her obligations to the Municipality of Blagoevgrad as Chairman of the Tourism Council - Blagoevgrad and a member of the Municipal Consultative Council on Tourism. Since 2018 she has been a member of the specialized network "Cross-border entertainment center". Mariya Stankova is an **expert of NEAA** on procedures in PN 3.9 Tourism, and since 2007 she has participated in expert groups as a member and head of group.

Ilinka Terziyska works with students in the implementation of **internal university projects**, as well as participates in **training seminars in a real work environment** during visits to hotels (Grand Hotel Kempinski, Bansko), guest houses, Guest House "Deshka", village of Dolno Draglishte), wineries (Villa Melnik). She presents information for **collaboration** and a **joint publication** with students (№ G-4).

Mariya Stankova has **specialized** in various EU universities, and two of the specializations are in the field relevant to this competition. In the period 2012-2020 she carried out **teaching mobility under the EU Erasmus + program**: at Izmir University of Economics, Turkey (2012) and at the University of Aveiro, Portugal (2019); in 2019 she carried out **teaching mobility** at Guangdong University of Foreign Studies and Jinan University in Guangzhou and Sichuan Tourism University in Chengdu, China. As a guest lecturer, she also conducted a seminar at Izmir Kâtip Çelebi University, Izmir, Turkey (2012).

In the period 2017-2020, Ilinka Terziyska participated in a **workshop** on "Wine Tour Design" as part of **ERASMUS Staff Week at Staffordshire University, UK** (2020). She has another teaching mobility under the Erasmus + program at the University of DEUSTO, Bilbao, Spain, but it is in the period preceding the academic position of "Associate Professor" (22-27 / 09/2014). In 2018 she **gave a lecture** at the International Tourism Exhibition Philoxenia, Thessaloniki, Greece.

The specializations and mobility conducted by each of the candidates are presented in table. 1.

Table 1. Conducted specializations and mobilities

№	Indicators			
			Mariya Stankova	Ilinka Terziyska
1.	Conducted specializations	Country (days)		
			Greece (30 days)	-
			Greece (30 days)	-
			Romania (30 days)	-
2.	Mobility	Country (days)		
	- under the Erasmus + program		Portugal (5 days)	United Kingdom (5 days)
			China (9 days) (under a project funded by the Erasmus program)	
			Turkey (5 days)	

Mariya Stankova is a **member of scientific organizations and networks**, including: Green energy development network of the Organization of the Black Sea Economic Cooperation; Bulgarian Chamber of Education, Science and Culture, where she is a Vice Chairperson and Chairperson of the Board of Trustees., etc. She is a **member of editorial boards and scientific committees** of foreign and Bulgarian scientific journals. Among them are: "Journal of Management Studies", "Journal of Practical Ideas in Economic and Finance", "Economics", Journal of Tourism Management Research, Journal of Research in Hospitality, Tourism and Culture, "Entrepreneurship". She participated in the editorial board of the International Scientific Conference "Management in the context of growing tourist consumption", Opatija, Croatia (2010, 2012); she was a **reviewer** of the Management Studies International Conference, Portugal (2012, 2013); since 2019 she has **reviewed publications** in the journal Tourism Management Studies (indexed in the Web of Science), and is a **reviewer in scientific forums** organized by WSEAS (in events indexed in global databases of scientific information). She is also a reviewer of monographic works. M. Stankova has close view and contacts with specialists from the Tourism sector as she was manager of the Bachinovo Center established in 2007 at SWU, focused on activities in the field of tourism.

Ilinka Terziyska is a **member of the founding committee** of the Euro-Asia Tourism Studies Association (EATSA) and the Event Experience Scale (EES) project. She **participated as a member** of the Scientific Committee of the international conference EATSA 2017; She is a **member of the editorial board** of the Euro-Asia Tourism Studies Journal and the Journal of Entrepreneurship, as well as a reviewer of the International Journal of Wine Business Research and the British Food Journal (indexed in the Web of Science / SCOPUS). In the period 2012-2018 she was **editor-in-chief and member of the organizing committee** of the series of scientific conferences "Cultural Roads of Southeast Europe - Cultural Tourism without Borders". Terziyska is the **compiler and editor** of "Bridging wetlands natural and cultural heritage: Mesta / Nestos, Vardar / Axios, Aaos / Vjosa, Region of Thessaly". She is also **scientific editor** of a monograph by M. Penerliev (2016).

The analysis of the information under the first paragraph gives us grounds to make the following summary:

- M. Stankova has conducted 3 specializations. For the other candidate such information was not ascertained.
- M. Stankova has carried out 3 mobilities against 1 mobility for I. Terziyska.

- Both candidates report membership in a scientific organization.
- The two candidates are members of scientific committees and editorial boards.
- Candidates are reviewers of journals indexed in global databases with scientific information. M. Stankova is a reviewer for Tourism Management magazine Studies. I. Terziyska is a reviewer for the International Journal of Wine Business Research and the British Food Journal.

II. Characteristics of the scientific and applied research activities of the candidates.

Quantitative characteristics of the scientific production of the candidates.

To participate in the competition, both candidates submitted completed Verification of the minimum national requirements presenting the minimum number of points required by groups of indicators for scientific field: 3. Social, economic and legal sciences, professional field 3.9 Tourism for the academic degree "professor", in accordance with the Regulations for implementation of the Law for Academic Staff Development in the Republic of Bulgaria. It is evident from them that the candidates meet the necessary minimum requirements for holding the academic position "professor", in accordance with the Regulations for implementation of the Law for Academic Staff Development in the Republic of Bulgaria.

Assoc. Prof. Mariya Stankova, PhD presented report on the implementation of 1424.1 points.

Assoc. Prof. Ilinka Terziyska, PhD presented report on the implementation of 856.33 points.

In the competition for Academic Position "Professor" the two candidates presented a main habilitation work and other publications, which by type, number and volume are observed as follows (Table 2):

Table 2. Publications presented on qualitative and quantitative terms

№	Indicators	Mariya Stankova			Ilinka Terziyska		
		self-authorship	co-authored	in a foreign language	self-authorship	co-authored	in a foreign language
		number / pages / № of publications*	number / pages / № of publications*	number / pages / № of publications*	number / pages / № of publications*	number / pages / № of publications*	number / pages / № of publications*
		1	2	3	4	5	6
1.	Main habilitation work	1/303 p. № B-1	-	-	1/168 p. № B-1	-	1/168 p.
2.	Published monography, not presented as a basic habilitation work	1/386 p. № G-1.1	1/77 p. № G.-1.2	-	-	-	-
3.	Published chapter in collective monograph	4/151 p. №№ G-6.3, G-6.5, G-6.8, G-6.9	5/94 p. №№ G – 6.1, G-6.2, G-6.4, G-6.6, G-6.7	5/94 p. №№ G-6.1, G-6.2, G-6.4, G-6.6, G-6.7	1/19 p. № G-5	1/14 p. № G-6	2/33 p. №№ G-5, G-6
4.	Studios published in scientific peer-reviewed journals, and indexed in world databases of scientific information	-	-	-	2/31 p. №№ G-2, G-3	1/16 p. № G-4	3/47 p. №№ G-2, G-3, G-4
5.	Studios published in non-peer-reviewed journals with	1/36 p.	-	-	-	-	-

	scientific review or published in edited collective volumes	№ G-5.1					
6.	Articles and reports published in scientific journals, referenced and indexed in world databases of scientific information	1/10 p. № G-3.3	2/19 p. №№ G-3.1, G-3.2	3/29 p. №№ G-3.1, G-3.2, G-3.3	-	-	-
7.	Articles and reports published in non-peer-reviewed journals with scientific review or published in edited collective volumes	8/49 p. №№ G-4.10, G-4.11, G-4.12, G-4.13, G-4.14, G-4.15, G-4.16, G-4.17	10/101 p. №№ G-4.1, G-4.2, G-4.3, G-4.4, G-4.5, G-4.6, G-4.7, G-4.8, G-4.9, G-4.18	12/94 p. №№ Г-4.1, G-4.2, G-4.3, G-4.4, G-4.5, G-4.8, G-4.10, G-4.11, G-4.12, G-4.15, G-4.16, G-4.17	3/24 p. №№ G-7, G-9, G-10	1/14 p. № G-8	1/6 p. № G-9
8.	Textbooks	2/618 p. №№ E-4.1, E-4.2	1/23 p. № E-5.1	-	-	-	-
9.	Published book based on a defended "PhD" thesis	1/212 p. № G-2.1	-	-	1/157 p. № G-1	-	-
	Total - number of publications	38 total			11 total		
		19	19	20	8	3	7
	Total - pages	1867* p. Of these, 217 pages in a foreign language			286** p. Of these, 254 pages in a foreign language		

*the numbering of the publications is according to the self-assessment report on the Verification on the minimum national requirements, complying with AAPPB

**this number of pages does not include the book published on the basis of a defended "PhD" thesis

The total volume of accepted publications (not presented in other competitions for academic positions / awarding scientific degrees) of Mariya Stankova amounts to 1867 pages. They do not include the volume of publication *Stankova, M., V. Hadjikotev (2007). Accounting and information provision of the travel agency, Avangard - Prima Publishing House, S.*, as it does not fall within the competition topic. Because of this, the total number of completed points is reduced to 1404.1. The accepted publications of the candidate M. Stankova have been reviewed by habilitated lecturers mainly from South-West University and University of National and World Economy. They are printed in university publishing houses and are popularized. For most of the candidate's works, the authors' participation is noted in the publications themselves, and for those for whom this has not been done, a separate declaration is available.

The total volume of the accepted publications of Ilinka Terziyska under the specific procedure amounts to 286 pages. They are not presented in other competitions (for holding academic positions / awarding scientific degrees). The total number of points achieved by the candidate is 856.33. The publications with which she participates in the competition were reviewed by habilitated lecturers from the South-West University and other universities and have been popularized. I. Terziyska also presents a separate protocol for the co-authored publications.

Both candidates indicate three publications in the Web of Science / Scopus databases. M Stankova presents three articles (№ G-3.1, G-3.2, G-3.3). I. Terziyska presents three studias (№ G-2, G-3, G-4).

Mariya Stankova presents data for a total of 30 citations, of which in the Verification of the minimum national requirements are indicated 6 publications with impact factor, 4 in monographic works and 8 in non peer-reviewed journals. The majority of citations are abroad by Bulgarian and foreign authors.

Ilinka Terziyska also points out a total of 30 citations in the Verification of the minimum national requirements in the country and abroad, of which 10 citations are in publications with impact factor, and the rest in monographs and articles in non peer-reviewed journals.

Evaluation of the main habilitation work of the candidates.

Mariya Stankova presents, as **main habilitation work**, a publication entitled "**Analysis and diagnosis in the context of competitiveness in tourism**" (2019). **I believe that it presents problems for the competitiveness of tourism, raised and addressed in connection with the sustainable development of the sector.**

The reviewed publication is printed in a volume of 303 pages, including an introduction, five parts with appendices, conclusions and summaries. The monograph is directly oriented to the problems of tourism in Bulgaria and competitiveness. The peculiarities of the tourist destination has been studied as a localization of the consumption of tourist services and examines the positive and negative effects of the development of tourism. In methodological terms, it is provided through the application of a systematic approach, traditional research methods and factor analysis. This determines the specifics of the development, emphasizing the applied aspects of factor analysis in relation to competitiveness in tourism and the search for opportunities to critically overcome the constraints of sustainable development. An algorithm for factor analysis is proposed and a condition of the factor task is formulated, according to which the identification of the attitudes (of tourists / tour operators) to the destination Bulgaria would allow making adequate management decisions in relation to competitiveness. The factor dependence is established by setting a set of data for 10 factor conditions in 72 variants of the result variable and 10 factor variables. On this basis, the relations of competitiveness with the satisfaction of tourists, the tourist experience and the attractiveness of the destination are diagnosed, as well as the severity of the individual factors influencing them. M. Stankova notes that the environment in which tourism develops is very dynamic and provokes states of threat and insecurity. In view of this, after studying different models in management, she proposes a conceptual model for competitiveness, interpreting the cluster approach, orienting it spatially at the level of tourist destination.

The analysis of the collected information about the actual state of *competitiveness* in tourism has allowed the candidate to redefine, and in the majority of cases - to expand the existing knowledge, which is a **contribution** to science. This contribution is specified as follows:

1. An algorithm for conducting a factor analysis has been developed and an approach for orienting the strategic planning in the context of the competitiveness and sustainable development of tourism has been proposed.

2. A model based on the cluster approach to tourism in relation to the competitiveness of destination Bulgaria has been created.

Ilinka Terziyska presents as **main habilitation work "Wine tourism - success factors for an emerging destination"** (2020), developed in a volume of 168 pages. Structurally, the work consists of an introduction, four chapters, and conclusion. The monograph focuses on wine tourism and in particular on basic definitions and concepts for it. Its studies wine tourism from the point of view of wine production in regional aspect, modern requirements of the market and consumers. The research methodology includes qualitative and quantitative methods. In particular, the following were used: statistical data analysis, document analysis with quantification of the results, surveys, expert evaluation and content analysis. **In my opinion**, the work is **elaboration on issues related to the development of wine tourism and emerging tourist destinations**. I. Terziyska turns her attention to the concept of critical success factors, adapting it to the field of wine tourism. The candidate has correctly defined that the concept can be considered as a tool for achieving a competitive position, used in the framework of the theory of competitiveness and the concept of benchmarking.

The context of the study, created by Terziyska, is positioned at the regional level - a destination for wine tourism wine region Struma Valley, with relations to the higher national level of Bulgaria as a wine producer and tourism destination. Regarding them, the market on which tour operators offering wine tours, wine production (in the Struma Valley wine region in 2 wineries in the town of Melnik) and netnography for consumers of wine tours are studied. In order to identify the critical success factors, three online surveys and two semi-structured interviews were conducted. The survey among specialized tour operators was sent to 8 in Bulgaria, and 5 responses were received. The questionnaire, intended for representatives of wine cellars, was sent to all 13 in the surveyed region; 9 are filled in and analyzed by the author. The opinion of wine tourism experts was also studied: questionnaires were sent to 7 experts, 4 of whom answered. Consumer perceptions have been established through netnographic research. The obtained results are summarized through SWOT analysis, as well as a comparison of the conclusions with the author's earlier research was made. Identified for the Struma Valley as a destination for wine tourism are four critical success factors: partnerships, institutional support, marketing and wine tourism products offered by wineries. Due to the fact that the monograph was published in 2020, it makes reference to the pandemic of COVID-19, which is also mentioned as part of the limitations that arose in the study.

Careful reading of the publication resented as main habilitation work allows to emphasize its importance for the **theory and practice of wine tourism** in Bulgaria. Especially as far as the wine industry is concerned, this is evident from the opinion of a specialist in practice presented in the documentation by I. Terziyska. However, it also has a definite **contribution** to the derivation of theoretical and methodological summaries for the identification of *critical success factors* for emerging wine tourism destinations. It can be detailed in the following aspects:

1. The conceptual apparatus of the concept of "critical success factors" in connection with the theory of competitiveness and the concept of benchmarking in wine tourism is specified.

2. An assessment of the development of wine tourism in Bulgaria has been made and critical factors for the success of an emerging destination for wine tourism (wine region of the Struma Valley) have been identified.

Evaluation of publications, unrelated to the main research work of the candidates.

Under the competition, M. Stankova also presents other publications, related to various issues of competitiveness and sustainable development in tourism. Their thematic focus can be divided into several groups, depending on the ideas and topics included in them. In particular, these are the following five thematic areas:

1. Clarification of the conceptual apparatus and terminological clarification for the competitiveness and sustainable development in tourism (№ G-1.1, G-1.2, G-3.1, G-4.2, G-4.4, G-4.13, G-4.14, G-4.18, G-6.1, G-6.2, G-6.3, G-6.4, G-6.5, G-6.6, G-6.7, G-6.9);

2. Localization of competitiveness within the destination (№ G-1.1, G-3.3, G-4.1, G-4.5, G-4.6, G-4.15, G-6.8).

3. Application of systematic and factor analysis to the competitiveness in tourism and ensuring sustainable development (№ G-4.3, G-5.1, G-6.3, G-6.6).

4. Modeling competitiveness in relation to sustainable development in tourism (G-1.1, G-4.2, G-4.3, G-4.11, G-5.1, G-6.3, G-6.9).

5. Strategic management and sustainable development in tourism (№ G-1.1, G-1.2, G-3.2, G-4.1, G-4.4, G-4.13, G-4.15, G-4.17, G-6.2, G-6.3, G-6.6, G-6.9).

The first of the considered directions examines the **conceptual apparatus and the terminological specification for the competitiveness and sustainable development in tourism**. Its publications outline the characteristics of tourism as a global industry, the spatial organization of tourism activities, competitiveness and the resulting transformation processes, which allow for an objective assessment of the prerequisites and opportunities for sustainable development. *The second* includes issues related to the **localization of competitiveness within the destination**. It covers the specifics of the tourism industry in view of the economic aspects of the functioning of tourism (№ G-1.1). Attention is focused in particular on highlighting the main points in the functioning of tourist destinations, identified as spatial localizations in tourism and the assessment of competitiveness. *The third thematic area* refers to the **application of systematic and factor analysis to competitiveness in tourism and ensuring sustainable development**. These publications are aimed at offering a conceptual basis for the analysis of the factors and conditions for the tourist destination as a framework in which the tourism policy should be implemented and effective management should be implemented so as to increase competitiveness. Attention is focused on Bulgaria as a destination and guidelines are provided for its successful sustainable development in the long period (№ G-1.1, G-6.3, G-4.16). **The fourth area** is dedicated to issues related to **modeling competitiveness in relation to sustainable development in tourism**. These include publications that further develop and improve the system of criteria and indicators for analysis and evaluation of the competitiveness of the tourist destination. They identify trends in competitiveness and strategic opportunities for tourism in Bulgaria. **The fifth area** concerns issues related to **strategic management and sustainable development in tourism**. The publications grouped in it have found the main trends in the development of strategic planning related to tourism and subordinated to the paradigm of sustainability (№ G-1.1, G-1.2). Special attention is given to challenges and prospects for destination Bulgaria (№ G-4.13), strategic opportunities, competitiveness and sustainable development of tourism as a generator of economic change at national and regional level (№ G-4.16).

The other publications presented by **Ilinka Terziyska** on the competition are mostly devoted to wine tourism in terms of designing wine tours, benchmarking of tourist destinations for wine tourism and the state of the environment as a context for the emergence of experience, associated with wine. In general, the main directions in thematic terms can be formulated as follows:

1. Benchmarking of wine tourism and design of wine tours (G-2, G-3, G-4, G-8).
2. Recreational features in festival and cultural tourism (G-6, G-7, G-9, G-10).
3. Entrepreneurship and intercultural exchange (G-5).

The first of the directions examines the issues of **benchmarking of wine tourism and design of wine tours**. It covers the publications: "*Benchmarking wine tourism destinations - the case of Bulgaria*" (2017), "*Wine tour design - global trends and local expressions*" (2018), "*Winescape through the lens of organized travel - a netnography study*" (2020), "*Survey on Attitudes towards Wine Tourism Practice*" (2017), in their focus, they cover issues of wine tourism related to the identification of problems before its development, the comparative analysis of wine regions as destinations for wine tourism, The activity of the wine cellars in Bulgaria and the satisfaction of the tourists in practicing wine tourism It is established that despite the efforts made by the stakeholders in the wine tourism, the number of attracted tourists remains small. At the same time, through a netnographic approach, attitudes of consumers of a tourist product related to wine tourism have been established, as well as six main elements of the wine landscape have been identified. In general, the connection between the type of travel, the tourist experience and the way of perceiving the wine landscape was sought in order to reach specific proposals for the design of the wine tours. *The second* direction covers publications related to the **recreational features of festival and cultural tourism**, namely: "*Festival visitor experience: the masquerade game in Pernik*" (2018), "*Consumer satisfaction during one-day cultural tours*" (2017), "*Opportunities for cross-border cultural routes along the Mesta / Nestos river*" (2019), "*Wine festivals and events - typology and trends in Bulgaria*" (2019). Special attention is given to the role of festivals to increase the recognition and attractiveness of destinations, cultural tourism and cultural tours to overcome seasonality, as well as consumer satisfaction with them. In particular, they contain the results of a survey conducted among visitors to the masquerade games in Pernik and a study of tourist satisfaction with one-day cultural tours and establishing the role of the guide in its formation, as well as content analysis aimed at establishing opportunities to create of cross-border cultural routes along the Mesta River and their valorization through tourism. *The third* area - **entrepreneurship and intercultural exchange** - includes a publication - "*The need for intercultural training in the sphere of entrepreneurship*" (2018) - dedicated to the importance of intercultural exchange and training in entrepreneurship. Special attention is paid to the study of the attitudes of young entrepreneurs towards intercultural assets and the identification of their training needs in terms of intercultural communication. Summaries have been made and tendencies have been derived, orienting them to the needs of young entrepreneurs for training in a multicultural environment, respectively for foreign language training.

I. Terziyska also presents 2 publications, which have been published in editions without scientific review and despite their indisputable applied nature, they do not fall within the scope of the thematic distribution of the works.

III. Major contributions in the scientific and applied research activity of the candidates.

After reviewing the publications submitted in the competition by the two candidates, I believe that they reveal a certain scientific and scientific-applied contributions.

Summarizing the **scientific and applied contributions** of the candidate Mariya Stankova, I could present them as follows:

1. Generalizations are made about theoretical and methodological significance of the defining characteristics of competitiveness and sustainable development in tourism (B-1, G-1.1, G-3.1, G-4.3, G-6.2);

2. An algorithm for analysis and assessment of competitiveness in tourism has been developed with immediate practical applicability using factor analysis (B-1, G-1.1, G-4.3, G-5.1, G-6.3, G-6.5, G-6.6);

3. An improved model for competitiveness in tourism has been proposed, assuming strategic assurance in achieving sustainability in tourism management (B-1, G-1.1, G-5.1, G-6.3, G-6.7);

4. Solutions to issues related to sustainable development in tourism are presented (B-1, G-1.1, G-1.2, G-4.2, G-4.9, G-6.1, G-6.2);

5. Guidelines for increasing the competitiveness of tourism are defined (B-1, G-1.1, G-3.2, G-3.3, G-4.2, G-4.3, G-5.1, G-6.2, G-6.3, G-6.4).;

M. Stankova's contributions does not include the work "Tour Operators and Transport Activity" (2003), which is listed as a book published on the basis of a defended PhD thesis for the educational and scientific degree "Doctor".

The **scientific and applied contributions** of the other candidate - Ilinka Terziyska can be summarized as follows:

1. Summaries have been made in connection with the theory and development of wine tourism. The results of an analytical study of the condition of the wine-growing region of the Struma Valley in its capacity as a destination for wine tourism (B-1, G-4) are presented;

2. The concept of "critical success factors" has been studied and a framework for its application to a wine tourism destination has been proposed in terms of competitiveness theory, tourism benchmarking and the life cycle model. The framework has been tested for a newly developing destination at the regional level (Struma Valley) and the benchmarking was displayed at the national level for Bulgaria as a destination for wine tourism (B-1, G-2);

3. A formal description is provided based on identifying critical success factors at the wine destination level in terms of supply (B1);

4. On the basis of content analysis the wine tours are typologized and a methodology for assessment of the condition of the sector of organized trips in wine tourism is proposed, on the basis of which an analysis is made for destination Bulgaria (B-1, G-3, G-7, G-8, G-9);

5. The tourist experience of visitors in connection with the festival tourism in the specifics of wine festivals and events is analyzed, and a study within the International Festival of Masquerade Games "Surva" in Pernik (G-6, G-10).

In the contributions of the candidate I. Terziyska is not taken into account the work "Competitiveness of the destination for cultural tourism" (2019), as it is a book published on the basis of a defended PhD thesis for the educational and scientific degree "Doctor".

IV. Critical remarks and recommendations.

Despite the indisputable achievements of the two candidates, in some of their publications several **omission** of a formal and substantive nature were found, which I find appropriate and necessary to point out:

1. In publication № G-4.1 of M. Stankova is found insufficient focusing of the results of empirical research to the specific addressees which are able to develop the relevant activities and processes. In another publication (№ G-4.15) it seems that the proposed ideas are incomplete, although in general they are well-founded and practically linked. Although sporadically, I came across a publication (№ G-4.18) in which the summaries were underestimated.

2. In some of the existing or in a new publication I. Terziyska should combine the wine tours with the culinary and gourmet tourism, as the leading destination is the wine destination. There is a significant unused potential for integrating our traditions, customs and holidays with wine tourism, in order to expand its year-round potential.

The critical remarks addressed to the two candidates in no way diminish the merits of their scientific output. The contributions are their personal work. The bibliographic apparatus was used correctly. No incorrect citing from other authors was found. With few exceptions, peer-reviewed scientific papers are characterized by clearly formulated theses, in-depth research and **particular results**, with useful for science and practice theoretical summaries, conclusions and recommendations.

V. Evaluation of the results of the candidates' participation in scientific and applied projects.

The two candidates have participated in the implementation of various international and nationally funded projects. The data for each of them are presented in table. 3.

Table 3. Scientific and educational projects

№	Indicators		
		Mariya Stankova	Ilinka Terziyska
1.	International projects		
	- project manager		
	- expert	9	7
4.	National projects		
	- project manager		
	- expert	3	1
5.	Internal university projects		
	- project manager	3	1
	- expert	6	8
	Total	21	17

The analysis of the information gives us the reason to summarize that according the Verification of the minimum national requirements from a total of 9 implemented expert participations in international projects, M. Stankova points out 4; out of 3 expert participations in national projects 1 is indicated. I. Terziyska has a total of 17 participations. Both candidates were not national / international project managers, but at the same time provide data for the management of internal for South-West University projects.

VI. Scientific supervision of PhD students and graduates.

Table. 4 presents the scientific guidance of PhD students, carried out by M. Stankova and I. Terziyska.

Table 4. Scientific guidance of successfully defended PhD students

№	Indicators		
		Mariya Stankova	Ilinka Terziyska
1.	Supervision	7	1
	- Bulgarian PhD students	6	1
	- foreign PhD students	1	-
2.	Co-supervision	1	-
	- Bulgarian PhD students	1	-
	- foreign PhD students	-	-
	Total	8	1

Both candidates have supervised graduates in bachelor's and master's degrees.

VII. Teaching activity.

Candidates have the necessary teaching skills, qualities and experience, as evidenced by the information provided for their auditorium and extracurricular activity.

Mariya Stankova gives lectures on subjects in Bulgarian and English languages to students in "Tourism" and "Culture and Cultural Tourism" specialties in the Bachelor's and Master's degree programs at SWU "Neofit Rilski". Among them are the courses: "Tourist destinations management", "Tour operator and agency activity", "Ecology and nature management in tourism", "Geotourism" and "Sustainable tourism development". According to the reference for provision of lecture courses on the competition, she presents information on a workload of over 300 auditorium hours. M. Stankova provides also data for conducting some of the classes she teaches in real conditions in travel agencies and specialized structures, which outlines her teaching activity as **actively engaged with students**, putting them at the center of educational interaction.

Ilinka Terziyska has developed and also gives lectures in Bulgarian and English languages to students in "Tourism" and "Culture and Cultural Tourism" specialties in the Bachelor's and Master's degree programs for SWU "Neofit Rilski", among which are the disciplines: "Introduction to tourism", "Ethnological tourism", "Festival tourism", "Tourist behavior", "Development of routes for cultural tourism", "Management of cultural tourism", etc, providing the necessary auditorium activity. I. Terziyska also provides information for **engaging students in a real practical environment** - when visiting hotels, guest houses and wineries, as well as data for methodological guidance of students for student research seminar "Geographical Horizons" (2019) and reviewing their work.

Both candidates provide data on lectures given abroad.

Before giving my conclusion on the competition, I would like to note that both candidates are my former PhD students and I follow their academic development from the student bench. Each of them has its own characteristics. Mariya Stankova is distinguished by her perseverance and hard work, and Ilinka Terziyska - by her ambition and persistence. It is hardly necessary in this case to recall that the creative process in science cannot be subsumed under a strictly defined scheme. In scientific work there is no single best way of behavior. Scientists are the most individually unique types of people in the world. This explains the difference between the two candidates, as each is a good scientist in her own way.

Conclusion.

No violations of the procedure have been established since the inspection of the submitted materials for the competition. Art. 29, 29a, 29b (1) (3), item 1 and item 2 of Law for Academic Staff Development in the Republic of Bulgaria and Art. 60, Art. 61 of the Regulations for its implementation are met.

Based on my acquaintance with the documents of the candidates and the evaluation of the publications submitted by them, the following conclusions can be made:

1. On my opinion the documents and materials submitted by the two candidates in the competition for the academic position "professor" meet the requirements of Law for Academic Staff Development in the Republic of Bulgaria, the Regulations for its implementation and the Internal Rules for the development of the academic staff at SWU "Neofit Rilski" - Blagoevgrad.

2. The two candidates have the educational and scientific degree "Doctor": Mariya Stankova since 2001, and Ilinka Terziyska since 2011.

3. The candidates for the competition hold the academic position of "Associate Professor" at the University that announced the competition: Mariya Stankova since 2006; Ilinka Terziyska since 2016

4. The participants in the competition give lectures on subjects in Professional Field 3.9 Tourism and have the necessary lectures hours as Associate Professors: Mariya Stankova since 2006; Ilinka Terziyska since 2016.

5. Both candidates submit scientific publications containing scientific and applied contributions: Mariya Stankova in the sphere of competition and competitiveness of tourist destination; Ilinka Terziyska in the field of critical factors for success in wine tourism.

6. The applicants provide evidence of citation: M. Stankova presents data for a total of 30 citations, 6 of which are in publications with impact factor. I. Terziyska's citations are also a total of 30, but she has 10 citations in publications with an impact factor.

7. The participants in the competition have provided scientific guidance to successfully defended PhD students: M. Stankova - 8 PhD students, I. Terziyska - 1 PhD student.

8. M. Stankova and I. Terziyska present a sufficient volume of scientific production, not related to the PhD thesis dissertation and the first habilitation. However, differences were found in the amount of publications for both candidates. M. Stankova has 27 more publications, including 1581 pages. In I. Terziyska's case, there were 37 pages more of the publications in English.

9. The two candidates fulfill the minimum number of points required by groups of indicators for area 3. Social, economic and legal sciences, professional field 3.9 Tourism, according to the Regulations for implementation of the Law for Academic Staff Development in the Republic of Bulgaria for holding the academic position of "professor": M. Stankova is presented with 1404.1 points and I. Terziyska - with 856.33 points at the required 550 points.

The recapitulation of the findings made in the final part of the review gives me reason to make the following **summary assessment**: Mariya Stankova has a quantitative advantage over the other candidate - Ilinka Terziyska, which is expressed in: publications (2 monographs, 7 participations in collective monographs, 14 articles, 2 textbooks and 1 workbook), scientific guidance of PhD students, specializations, mobility. These are my considerations to propose to the esteemed members of the scientific jury to award assoc. prof. Mariya Stankova, PhD the academic position of "professor" in the announced competition in field of higher education 3. Social, economic and legal sciences, professional field 3.9 Tourism (Economics and management of tourism (Competitiveness and sustainable development in tourism)) at the Department of Tourism of the Faculty of Economics of SWU "Neofit Rilski" - Blagoevgrad.

The choice I made should in no way harm the career development of assoc. prof. Ilinka Terziyska, PhD. Her scientific output should not be underestimated. It fully meets the scientometric indicators for the academic position of "professor". What prevents her from being selected as "professor" is that she is not the only candidate and must be evaluated in comparison with another candidate who surpasses her in terms of the quantity of the scientific presented production.

Sofia, 06.08.2020

**Reviewer:
(Prof. Manol Ribov, PhD)**